

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. október 20.

SZOCIÁLIS ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez
(az értékelő tanárok részére)

Tévedés esetén helyes megoldásnak csak egyértelmű javítás fogadható el.

A javítási-értékelési útmutatótól eltérő, de tartalmában azonos, egyéb helyes megoldás is elfogadható a négyzögben található ponthatáron belül a csillaggal (*) jelölt kérdéseknél.

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

A pontszámot a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve kell beírni (pl.: 23,33 pont kerekítve 23 pont, 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont, egész szám esetén nincs teendő).

1. *Egészítse ki a szociológiai kutatások fázisainak hiányos megnevezését!

1. a **téma** kiválasztása
2. kutatási **problémák** megfogalmazása
3. a vizsgálat **program** kialakítása
4. külső helyszínen végzett **megfigyelés**
5. az **adatok** feldolgozása
6. az adatok elemzése, **értékelése**

A helyes sorrendért hat pont adható.

2. Nevezze meg a fogalmat és írja a kipontozott vonalra!

- A társadalomba történő beilleszkedés folyamata: norma, érték, hagyomány, életmód átvétele. **szocializáció**
- Az egyén által a társadalomban és a társadalmi intézményekben elfoglalt pozíció. **státusz**
- Az egyén vagy a család társadalomban elfoglalt helyzetének megváltoztatása. **társadalmi mobilitás**
- Valamitől való megfosztottság. **depriváció**
- Egyes emberek hátrányos megkülönböztetése azon az alapon, hogy valamely meghatározott csoport tagjai. **diszkrimináció**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

3. *Ismertessen az introvertált és extrovertált személyiség jellemzői közül négyet-négyet!

introvertált	extrovertált
visszahúzódó	ingerkereső
csendes	szenzációkra vadászó
ingerkerülő	kockázatvállaló
magának való	közösségért cselekvőkész
külső ingerekre érzékenyebb	ingereket keres
büntetésérzékeny	jutalomérzékeny
tapasztalatból jól okul	bátran belevág új helyzetekbe
hajlamos a szorongásra	kevésbé szorongásos

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen nyolc pont adható.

Egy oszlopban négy megoldásnál több nem vehető figyelembe.

4. *Írjon az óvodás gyermek gondolkodási műveleteinek fejlődésére-fejlesztésére egy-egy konkrét példát!

- **analízis-szintézis:**

egy állat több szempontú, tematikus megfigyelése

a természet (tavasz, nyár) megfigyeltetése

- **összehasonlítás:**

az analízis-szintézis közben összehasonlítja, melyik állat testét

borítja szőrzet

őszi falevelek színének összehasonlítása

- **általánosítás-konkretizálás:**

a négy lábú házillat, aminek szőr borítja a testét, lehet macska

egy konkrét macska kiragadása

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.

5. *Ismertessen a szegénységben élők lakhatási problémáin segítő szociális szolgáltatások jó modelljei közül ötöt!

- családok átmeneti otthona
- önkormányzati bérlakás
- adósságkezelési szolgáltatás
- pénzübeli támogatás
- hátralékcsökkentési támogatás
- külföldi mintára épülő lakáskísérési modellprogram
- civil szervezetek támogató-gondozó kezdeményezései
- önkormányzati támogatás
- „szocpol” támogatás
- rezsitámogatások
- Habitat non-profit szervezet házépítési mozgalma

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

6. *Soroljon fel a kiégési szindróma (burnout) tünetei közül ötöt!

- fejfájás
- alvászavar
- fáradtság
- ingerlékenység
- szorongás
- elégtelenségi érzések
- önbizalomhiány
- improduktivitás
- cinizmus

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

7. *Írjon a kisgyermek figyelmének fejlesztésére négy példát!

- nyugodt légkör biztosítása
- új, meglepő ingerek biztosítása
- a fejlettségi szintnek megfelelő motiváció
- a gyermek kíváncsiságának megerősítése
- csoportosítást, válogatást fejlesztő játékok
- sokszínű, érdekes, figyelemfelkeltő játékok

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen négy pont adható.

8. Az elsődleges és a másodlagos szocializáció felsorolt tényeit helyezze be a táblázatba!

Egy-egy helyre több tényező is kerülhet.

	Elsődleges szocializáció	Másodlagos szocializáció
Mikor zajlik?	gyermekkor	felnőttkor, időskor
Fő színtere:	család	kortárs csoportok, intézmények
Mi történik?	alapvető szokások, értékek, viselkedési minták kialakulása	újabb szokások, értékek, viselkedési minták kialakulása

- gyermekkor
- család
- újabb szokások, értékek, viselkedési minták kialakulása
- kortárs csoportok
- alapvető szokások, értékek, viselkedési minták kialakulása
- felnőttkor
- intézmények
- időskor

Két helyes válaszáért egy pont, összesen négy pont adható.

9. Húzza alá a kommunikáció szóbeli akusztikus eszközeit a felsorolásból!

mimika hangsúly hanglejtés szünet
 szemöldökráncolás hangerő bólogatás beszédtempó
 feszes háttartás mutogatás

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

10. *Ismertessen a drogfogyasztás lehetséges hatásai közül csoportonként hármat-hármat!

pszichés tünetek	magatartásbeli változások	testi tünetek
idegesség, belső nyugtalanság, feszültség, ingerlékenység, elégedetlenség;	tanulmányi eredmény hirtelen, lényeges romlása;	ismeretlen eredetű túsúráások, illetve a bőrön látható egyéb elváltozások, pl. kis területeken lévő véraláfutások, a bőr elszíneződése, kis gennygócok;
levert, fásult hangulat, reménytelenség érzése, kedvtelenség;	családon belüli kapcsolatok romlása;	beesett arc, kimélyültebb szemgödör; pupillák szűkebbek vagy tágabbak, mint általában;
a figyelem- és koncentrációképesség zavarai; feledékenység;	a korábbi életmód, szokások minden ok nélküli megváltoztatása;	a bőr – különösen az arc bőre – hamuszürke vagy sápadt, esetleg kékesen elszíneződött;
hallucináció, víziók, az egyén saját személyiségére vonatkozó tudatzavara;	a munkahely, iskola végleges elhagyása;	folyamatos szájszárazság; ok nélkül jelentkező orrfolyás, állandó szipogás;
indokolatlan fáradtság, gyors kimerülés, a teljesítőképesség látszólag ok nélküli és gyakori változása;	egyre gyakoribb megmagyarázhatatlan pénzhiány, eladósodás;	szédülés, bizonytalan járás, remegés;

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen kilenc pont adható.

Egy oszlopban három megoldásnál több nem vehető figyelembe.

11. *Soroljon fel a személyes gondoskodást nyújtó intézményekben lévő, a jogszabály által kötelezően előírt működési dokumentációkból hatot!

- alapító okirat
- működési engedély
- szervezeti és működési szabályzat, ennek kiegészítéseként további szabályzatok, pl. pénzkezelési szabályzat, veszélyes hulladék kezelése stb.
- házirend
- szakmai program
- az ellátottak dokumentációi és azok kezelése – személyes adatok, gondozási dokumentációk
- foglalkoztatási dokumentációk

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

12. *Nevezzen meg két-két szakembert, akik a szociális ellátás felsorolt intézményeiben foglalkoztathatóak!

Lakásotthon	- szociális munkás - szociális asszisztens - gyermekfelügyelő - pszichológus stb.
Család- és Gyermekjóléti Központ	- szociális ügyintéző - szociális munkás - jogász - szociális asszisztens stb.
Szociális rehabilitációs intézmény	- rehabilitációs foglalkoztató - szociális gondozó és szervező - gyógytornász - terapeuta

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

13. *Soroljon fel a szociális intézmény által biztosítható öt alapszolgáltatási formát!

- étkeztetés
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres segítségnyújtás
- támogatószolgálat
- családsegítés
- nappali ellátás
- gyermekjóléti szolgálat

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

14. Ismertesse Freud „strukturális modelljében” a személyiség összetevőit!

- Ösztön-én
- Én
- Felettes-én

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen 3 pont adható.

15. *Soroljon fel a szociális gondozás célcsoportjaiból ötöt!

- családok
- idős emberek
- fogyatékos emberek
- peremhelyzetű személyek és csoportok
- betegek
- haldoklók

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

16. *Soroljon fel az alkoholbetegek mentális gondozási lehetőségei közül négyet!

- személyre szabott egyéni gondozás
- munkaterápia
- pszichoterápiás foglalkozások
- hitélet gyakorlása
- rehabilitációs foglalkozások
- öngyógyító csoportok, pl. Anonim Alkoholisták Klubja szolgáltatásai
- konfliktuskezelési tréningek szervezése
- problémamegoldási készségek fejlesztése

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen négy pont adható

**17. *Mit tehet az egyén az egészségéért? Folytassa a táblázatban a felsorolásokat!
Írjon két-két összefüggő jelenséget!**

kevesebbet	többet
szó, beszéd	tett, cselekvés
evés	rágás
alkohol	tea
hús	zöldség
só	ecet
kapzsiság	adakozás
aggodalom	alvás
autóvezetés	séta
cukor	zöldség
idegeskedés	higgadtság

Két helyes válaszáért egy-egy pont, összesen négy pont adható.

18. *Ismertesen a társadalmi traumák lehetséges formái közül ötöt!

- háború
- gyorsan lezajló társadalmi-politikai változás
- a gazdasági szerkezet változásából eredő nagymértékű munkanélküliség
- depressziós térségek kialakulása
- nagy létszámú leszakadó társadalmi csoportok kialakulása
- migráció
- lakosságcsere

Helyes válaszként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

19. *Ismertesse az öregedés jellemzőit az alábbi megközelítésből!

Egészséges öregedésről akkor beszélünk, ha a testi-lelki eltérések egyensúlyban vannak, a testi-lelki aktivitás megmarad.

Kóros öregedésről akkor beszélünk, ha a testi-lelki egyensúly felbomlik, a fiziológiás történések diszharmonikussá válnak, a lelki folyamatok torzulnak.

Helyes válaszként két-két pont, összesen négy pont adható.

20. *Írjon négy összefüggő, a társadalmi jelenségre utaló megállapítást az alábbi kép kapcsán! Megállapításaiban térjen ki a jelenségről tanultakra!

Forrás: <http://mozgaskorlatozottakkiskojo.network.hu>

A képen egy mozgássérült, kerekesszékekben ülő középkorú férfi látható.

A férfi szeretne egyedül a járdára felhajtani. Az úttest és a járda között nem épült rámpa, ezért problémát jelent a járdaszegély magassága.

A kép alapján feltételezhető, hogy egy viszonylag korszerű kerekesszékekkel meg tudja oldani a férfi a problémáját.

Valószínű, hogy egyedül kell a közlekedését megoldania, mert nincs kísérője, és senki sem látszik a képen, aki segíteni tudna.

Az akadálymentesítés nincsen megoldva.

A szakmailag helyes válaszokért összesen négy pont adható.